

XLVI Międzynarodowa Konferencja Metrologów MKM'2014

XIX Międzynarodowe Seminarium Metrologów MSM'2014

Gdańsk – Sztokholm, 13 - 16 września 2014

JAN DYSZYŃSKI - METROLOG, CZŁOWIEK Z PASJĄ

Ewa DZIUBAN¹, Anna SZLACHTA²

Politechnika Rzeszowska, Katedra Metrologii i Systemów Diagnostycznych

1. e-mail: edziuban@prz.edu.pl

2. tel.: +48 177432462, e-mail: annasz@prz.edu.pl

Streszczenie: W artykule przedstawiono sylwetkę i dorobek organizatora Zakładu Miernictwa Elektrycznego na Politechnice Rzeszowskiej – Jana Dyszyńskiego. Jan Dyszyński urodził się w 1922 we Lwowie. Uczęszczał do Zakładu Naukowo-Wychowawczego Ojców Jezuitów w Chyrowie. Był absolwentem pierwszego powojennego semestru Wydziału Elektrycznego Politechniki Śląskiej. W roku 1973 został pierwszym Kierownikiem Zakładu Miernictwa Elektrycznego na Politechnice Rzeszowskiej. Pan Jan był nie tylko niezapomnianym nauczycielem, ale również współpracownikiem i nieustrudzonym turystą. Zmarł 7 stycznia 2009 w Jarosławiu.

Słowa kluczowe: metrolog, założyciel Laboratorium Miernictwa Elektrycznego, Politechnika Rzeszowska, miłośnik gór.

Pamięci Jana Dyszyńskiego (1922 – 2009)

1. WSTĘP

W gronie współpracowników powiedział kiedyś, będąc już na emeryturze: „...koszę trawnik, a w głowie wymyślam zadania z metrologii...”.

Taki był mgr inż. Jan Dyszyński (1922 - 2009) – twórca laboratoriów Miernictwa Elektrycznego na Politechnice Rzeszowskiej. Pracę na uczelni w Rzeszowie rozpoczął w 1964 roku. Wówczas była to Wyższa Szkoła Inżynierska w Rzeszowie, w 1974 roku przekształcona na Politechnikę Rzeszowską. Po zmianach struktury uczelni w 1973 roku utworzono Instytut Elektrotechniki spełniający funkcję wydziału, w tym samym czasie Pan Jan został powołany na kierownika Zakładu Miernictwa Elektrycznego (rys. 1).

Rys. 1. Jan Dyszyński

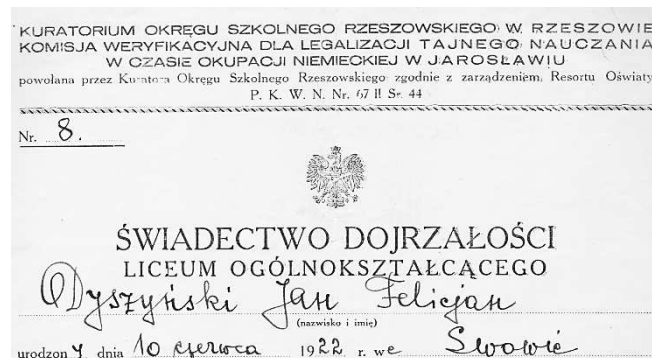
Jego inwencji twórczej, pasji i doświadczeniu rzeszowska uczelnia zawdzięcza laboratorium miernictwa nieźle, jak na ówczesne czasy, wyposażone w aparaturę pomiarową, pomoce dydaktyczne i modele pomiarowe, zestawy ćwiczeń i odpowiednio do nich zaprojektowane instrukcje oraz opracowane skrypty.

Życie Pana Jana okazało się dobrą ilustracją losów Pokolenia Kolumbów urodzonych w wolnej Polsce, w II Rzeczpospolitej, lecz w wydaniu podkarpackim.

2. OKRES PRZEDWOJENNY

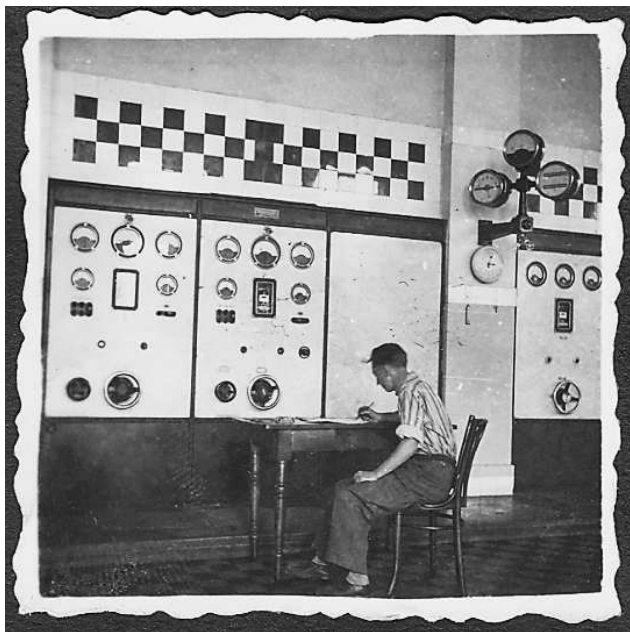
Urodził się we Lwowie w 1922 roku, jako pierwszy z trojga rodzeństwa w rodzinie doktora medycyny. Dzieciństwo, a później większość dorosłego życia spędził w Jarosławiu. Tu ukończył Szkołę Powszechną, a dalszą edukację zapewnił Mu sławny „Zakład Naukowo-Wychowawczy O.O Jezuitów” w Chyrowie. W Chyrowie, jak sam twierdził, ukształtowano jego charakter i zamiłowania techniczne. Nie są to puste słowa, ponieważ w monografii księdza Jana Niemca „Zakład Naukowo-Wychowawczy Ojców Jezuitów w Chyrowie 1886-1939” [1] znaleźć można na stronie 210 wzmiankę o zmontowaniu przez ucznia Jana Dyszyńskiego odbiornika radiowego, co umożliwiło kółku krótkofalowców nawiązywanie udanych łączności. W roku 1939 ukończył w Chyrowie I klasę matematyczno – fizyczną.

Maturę uzyskał już w ramach tajnego nauczania (rys. 2), zdawszy uprzednio egzamin z dojrzałości i zaradności życiowej, gdy jako 17-to latek zorganizował swojej rodzinie ucieczkę z Jarosławia samochodem na wschód przed Niemcami.

Rys. 2. Świadectwo maturalne

Udało się wtedy również uratować z niewoli ojca oficera, wcześniej internowanego przez Sowietów. Okres okupacji niemieckiej wypełniła praca w Elektrowni Miejskiej w Jarosławiu (rys. 3), nauka do matury i tajna podchorążówka AK.

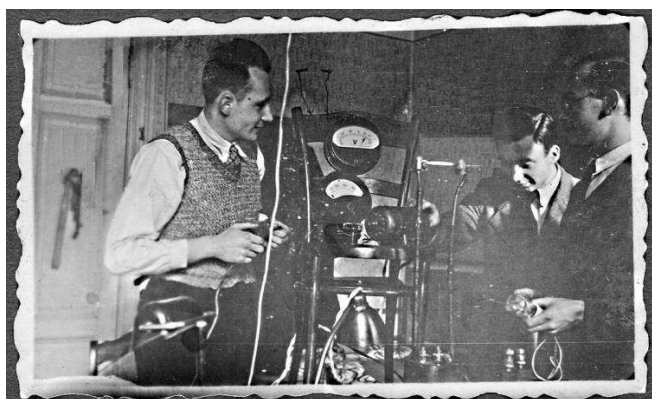

Rys. 3. W pierwszej pracy – Elektrownia Miejska w Jarosławiu

3. OKRES POWOJENNY

W marcu 1945 roku został przyjęty na studia na Politechnice Śląskiej z tymczasową siedzibą w Krakowie, a na drugi semestr już umiejscowioną w Gliwicach. Lata studiów, kolegów, zwłaszcza tych pochodzących z Jarosławia i okolic oraz perypetie towarzyszące pracy asystenta przedstawił Pan Jan we wspomnieniach spisanych w Księdze Pamiątkowej o znamennym tytule: „Pierwszy Powojenny Semestr Wydziału Elektrycznego Politechniki Śląskiej 1945-1949” [2].

Studia ukończył w 1951 roku, ale jeszcze podczas nich, jako młodszy asystent w Zakładzie Miernictwa Elektrycznego rozpoczął flirt z metrologią (rys. 4).

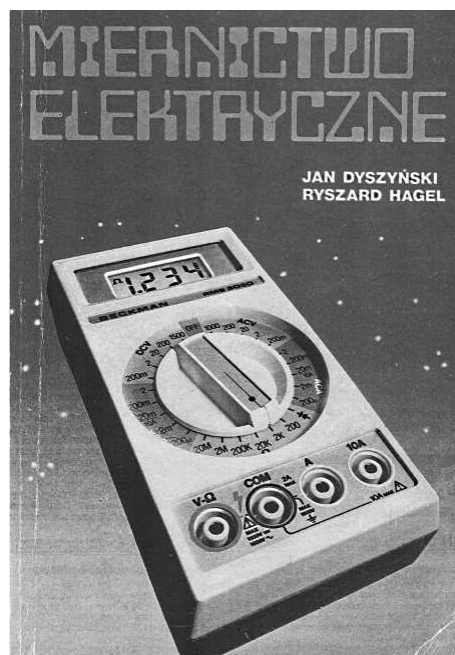

Rys. 4. W laboratorium Miernictwa Elektrycznego Politechniki Śląskiej, od lewej Ryszard Hagel, Jan Dyszyński oraz Konstanty Bielański

Zawodową drogę metrologa cechowały meandry, odejścia i powroty, bo wychowanek Chyrowa o skryzalizowanym światopoglądzie, twardej zasadach

i niepokornym charakterze cieszył się szacunkiem i uznaniem współpracowników, kolegów i studentów, ale nie zawsze podobnie oceniali go decydenci. Pracował, więc jako kierownik Laboratorium Wysokich Napięć w Gliwickich Zakładach Tworzyw Sztucznych, zaś po roku 1956 ponownie, jako starszy asystent na Politechnice Śląskiej. Względy rodzinne zdecydowały o przerwaniu dobrze zapowiadającej się kariery naukowej i powrocie do Jarosławia. W międzyczasie było jeszcze stanowisko dyrektora technicznego w Okręgowym Zarządzie Kin w Rzeszowie, a w 1963 roku mgr inż. Jan Dyszyński rozpoczął pracę, jako starszy wykładowca w Wyższej Szkole Inżynierskiej w Rzeszowie. Tym razem przy organizacji i tworzeniu przedmiotu Miernictwo Elektryczne przydała się wiedza i doświadczenie zdobyte w pionierskich, powojennych latach asystentury na Politechnice Gliwickiej. Z tego okresu działalności na niwie metrologii pochodzą podręczniki, na których wychowało się niejedno pokolenie metrologów.

Najszerzej znane są podręczniki do Miernictwa Elektrycznego (rys. 5) napisane razem z Ryszardem Haglem (późniejszym profesorem w Politechnice Śląskiej), którego był przyjacielem i współpracownikiem. Książki zostały zatwierdzone przez Ministerstwo Oświaty i Wychowania, jako ogólnopolskie podręczniki dla uczniów techników elektrycznych i elektronicznych wszystkich specjalności [3, 4].

Rys. 5. Podręcznik do metrologii dla uczniów technikum

Podczas swojej przygody z dydaktyką metrologii Pan Jan napisał i wydał na Politechnice Rzeszowskiej podręcznik z Metrologii Elektrycznej i Elektronicznej wraz z zestawami ćwiczeń [5, 6, 7]. Całość wydania stanowiły trzy części głęboko przemyślane i uzupełnione pomocami laboratoryjnymi, opracowanymi w Zakładzie Metrologii pod nadzorem samego autora.

Przełożony Pana Dyszyńskiego dr inż. J. Sozański podkreślał „wzorowe przygotowanie laboratoriów dydaktycznych miernictwa elektrycznego i automatyki”. Podręczniki, laboratoria, pomoce naukowe to wszystko było bardzo spójne. Nie ma dobrej dydaktyki bez pracowni doświadczalnych, podręcznika i kadry – stare zasady, które obowiązują do dziś.

4. GÓRY – NIEKOŃCZĄCA SIĘ PRZYGODA

Był też w życiu Pana Jana mocniejszy i trwalszy od flirtu związek z górami. Za dobre świadectwo jeszcze w roku 1939 został zapisany do Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego, co znaczyło, że musiał już być dobrze zaawansowany w górskim rzemiośle.

Pasję dzielił w czasie studiów i czasów gliwickich ze swoim przyjacielem Ryszardem Haglem (rys. 6).

Rys. 6. Wyprawa na narty, od lewej Ryszard Hagel, Irena Kautz, Jan Dyszyński [8]

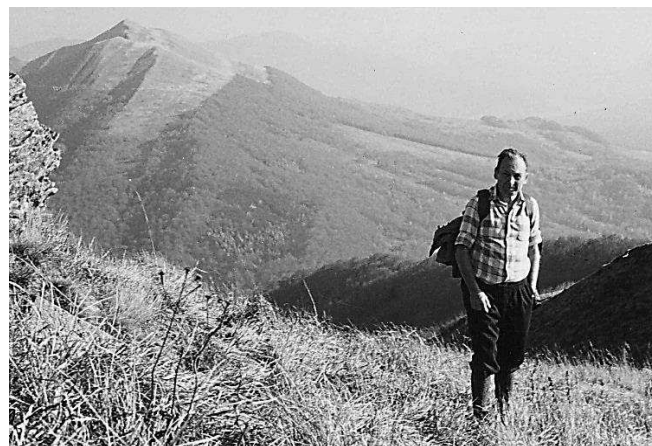
Zarażał nią kolegów i studentów, bo organizował dla nich rajdy pod hasłem „Szlakami Lenina”, gdy nie było innej możliwości zdobycia dofinansowania.

Rys. 7. Jeszcze ostatni rzut oka na Świnicę - Jan Dyszyński z córką Barbarą i wnukami, 1993

Zdrowie długo mu służyło, a o kondycję dbał wyżywając się w ogródku, więc mógł się cieszyć i zachwycać swoją miłością – górami do późnych lat: zawsze ich chciwy i ciekawy. Miłość do gór przekazywał również swoim najbliższym, którzy ich wspólne wędrówki wspominają do dziś z nostalgią (rys. 7).

Swojego zamiłowania do gór i pieszych wycieczek nigdy nie stracił. Takim go pamiętamy. Tradycyjne coroczne wycieczki w Tatry, wędrówki po Bieszczadach i Beskidzie Niskim były pasją Pana Jana (rys. 8).

Rys. 8. Jan Dyszyński na Połoninie Wetlińskiej w głębi Połonina Caryńska, 1995

5. INNE OBLICZA PANA JANA

Mgr inż. Jan Dyszyński miał wpojone, tak charakterystyczne dla tamtych roczników poczucie służby dla innych. Bez rozgłosu, dyskretnie, był zaangażowany wraz z kolegami z AK w ustanowienie prywatnego stypendium dla zdolnych studentów pochodzących z okolic Jarosławia. Pomoc ta była dla fundatorów emerytów sporą ofiarą, zaś dla obdarowanych – wyróżnieniem.

Aktywnie stworzył i zrealizował pomysł uczczenia pobytów ks. Karola Wojtyły, później Jana Pawła II, w Beskidzie Niskim przez ustawienie Krzyża Papieskiego na Górze Grzywackiej pod Żmigrodem. Konstrukcja stalowej platformy widokowej, wzniesionej 12 metrów nad ziemią i zwieńczonej siedmiometrowym krzyżem była nie lada przedsięwzięciem, a Pan Jan skutecznie wydeptywał rozmaite ścieżki, mobilizując sponsorów, konstruktorów i wykonawców.

Chętnie później odwiedzał to miejsce, wyróżniające się widokiem na wspaniałą panoramę wzniesień Beskidu Niskiego.

6. ZAKOŃCZENIE

Pan Jan Dyszyński był wykładowcą posiadającym autorytet, wiedzę oraz talent do jej przekazywania. Inspirował nas swoimi pasjami naukowymi i pozanaukowymi.

7. BIBLIOGRAFIA

1. Ks. Niemiec J.: Zakład Naukowo-Wychowawczy Ojców Jezuitów w Chyrowie 1886-1939. Instytut Europejskich Studiów Społecznych w Rzeszowie, Wydział Filozoficzny Towarzystwa Jezusowego w Krakowie, Rzeszów – Kraków 1998.

2. Księga pamiątkowa, Pierwszy Powojenny Semestr Wydziału Elektrycznego Politechniki Śląskiej 1945 – 1949, Gliwice – Kraków 2001.
3. Dyszyński J., Hagel R.: Miernictwo elektryczne Poradnik Technika Elektrotechnika. Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1978.
4. Bielański K., Dyszyński J., Hagel R.: Miernictwo elektryczne. Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa, 1975 i 1978.
5. Dyszyński J.: Metrologia Elektryczna i Elektroniczna cz. I, Politechnika Rzeszowska, Rzeszów 1989.
6. Dyszyński J.: Metrologia Elektryczna i Elektroniczna – Laboratorium cz. II, Politechnika Rzeszowska, Rzeszów 1988.
7. Dyszyński J.: Metrologia Elektryczna i Elektroniczna – Laboratorium cz. III, Politechnika Rzeszowska, Rzeszów 1988.
8. Prezentacja z okazji Międzynarodowego Dnia Elektryki 2012 Spotkanie poświęcone pamięci Prof. dr hab. inż. Ryszarda Hagła Instytut Metrologii, Elektroniki i Automatyki Pol. Śl. Stowarzyszenie Elektryków Polskich – Oddział Gliwicki Oddział Elektryków Stowarzyszenia Wychowanków Pol. Śl., Gliwice 11.06.2012, <http://www.sep.gliwice.pl/pliki/>.

Dziękujemy córce, pani Barbarze Dyszyńskiej-Pieniądz za udostępnione materiały i pomoc.

JAN DYSZYNSKI - METROLOGIST AND MAN OF PASSIONS

Memory of Jan Dyszynski (1922-2009) a metrologist from Rzeszow University of Technology

Jan Dyszynski was born in 1922 in Lwow. He was initially a pupil at the famous Jesuit Fathers Secondary School in Chyrow, but after the outbreak of the Second World War and the German occupation of Poland, he had to complete his education covertly. After the war ended (1945) he attended the very first term of the newly opened Silesian Technical University, graduating from the Faculty of Electrical Engineering in 1951. He then worked there before moving on to the Rzeszow University of Technology, where he not only lectured in the Faculty of Electricity and Computer Engineering, but was also instrumental in founding the Electrical Measurements Laboratory. The university owes him a huge debt for both, and he will always be remembered as an excellent tutor, dedicated colleague, and avid mountain hiker. He passed away on 7 January 2009 in Jaroslaw.

Keywords: metrologist, the founder of the Electrical Measurements Laboratory, Rzeszow University of Technology, hiker.